

SOCIAL SCIENCES
JOURNALISM

Received: December 2007
Accepted: June 2008
© 2008 www.newwsa.com

Nesrin Kula Demir
University of Afyon Kocatepe
dknesrin@oku.edu.tr
Afyon-Türkiye

ELAZIĞ'DA GENÇ KIZLARIN MEDYA TÜKETİMİ

ÖZET

Kuramsal temeli Kültürel Çalışmalara dayandırılan bu araştırma, Elazığ'da yaşayan genç kızların medya ile ilgili alımlamalarını yapılan derinlemesine mülakatlarla analiz etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin doğusu ve batısı arasında sosyo-kültürel farklılıklar bulunmasına rağmen, ulusal televizyon kanalları, haber verme ve program hazırlama sürecinde daha çok İstanbul'u göz önüne almaktadır. Ulusal basın farkında olmasa da, günümüzde giderek daha fazla telaffuz edilmeye başlanan "Öteki Türkiye" gerçeği bulunmaktadır. Öteki Türkiye'de yaşayan bireyler, hızlı toplumsal değişmelerin oluşturduğu anomi ortamında, içinde yaşadıkları toplumsal gerçekliği anlamlandırmak için, medyanın yol göstericiliğine ihtiyaç duymaktadırlar. Küçük şehirlerde yaşayan genç kızlar, medya tüketimine yöneldikçe, farklı yaşam tarzlarının da olabileceğini görmekte ve İstanbul'daki yaşlıları gibi davranmak istediklerinde ise, gelenek ve göreneklerin manevi kısılacından kurtulamamaktadırlar. Genç kızların, medyada gördükleri yaşam ile yaşadıkları dünya sürekli çelişmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya Tüketimi, Gençlik Kültürü, Öteki Türkiye, Alımlama Analizi, Anomi

YOUNG GIRLS' CONSUMPTION OF MEDIA IN ELAZIĞ

ABSTRACT

This research, which is theoretically based on Cultural Studies, aims to analyse the young girls', who live in Elazığ, receptions about media by in-dept interview method. Although, there are social-cultural differences between the east and west parts of Turkey, generally nationwide TV channels consider Istanbul, during the process of giving news and preparing programmes. Even nationwide press isn't aware of "Other Turkey" which is started to be pronounced gradually any longer, the concept of Other Turkey is a reality which is discussed in Turkey, today. The individuals, who are living in Other Turkey, need the guide of media to give the meaning of social reality which they live in, in the social anomic atmosphere caused by quickly social changes. The young girls, who are living in small cities, see that there can be various life styles when they tend to consuming media and as they want to behave like contemporaries in Istanbul, they couldn't escape the spiritual pincers of traditions and customs. There is a paradoxe between the lifes which young girls seen in media and their real life.

Keywords: Media Consuming, Youth Culture, Other Turkey, Reception Analysis, Anomic

1. GİRİŞ (INDRODUCTION)

Bu çalışmada; Elazığ'da yaşayan genç kızların medyaya yönelimi, medya metinlerinin zihinsel temsillerinin oluşmasındaki etkisi, gündelik hayatlarında gördüklerini uygulayıp uygulamadıkları, televizyonun onlar için ne ifade ettiği gibi sorulara cevap aranmaktadır. Küçük şehirlerde yaşayan genç kızlar, içinde yaşadıkları dünyayı anlamlandırabilmek ve kimliklerini tanımlayabilmek için, medyanın yol göstericiliğine ihtiyaç duymaktadırlar. Tükettikleri medya metinleri ile içinde yaşadıkları toplumsal gerçeklik arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle, medya tüketimleri arttıkça, kendilerine ve içinde yaşadıkları topluma yabancılaşmaktadırlar. Elazığ, yakın illerden (Tunceli, Bingöl, Diyarbakır) ve ilçelerinden sürekli göç alan (öyle ki bazı ilçelerinde nüfus artış oranı %30 [1] olarak ifade edilmektedir) aynı zamanda büyük şehirlere göç veren bir ildir. Dolayısıyla henüz kent kültürüne uyum sağlayamamış bireyler, şehrin içine kapanık yapısını artırmaktadır. Şehrin bireylerin birbirinin davranış ve giyim tarzlarını sürekli kontrol altında tutmaya çalışan bir yapısı bulunmaktadır. Kültürel çalışmalar perspektifi ile yapılan çalışmada, genç kızların medyaya ilişkin alımlamalarını ortaya çıkarabilmek için, yarı-yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Türkiye'nin doğusu ve batısı arasında sosyo-kültürel açıdan farklılıklar bulunmaktadır. Buna rağmen, Türkiye'deki ulusal televizyon kanalları, daha çok İstanbul'un yerel kanalı gibi çalışmakta, haber verme ve program hazırlama sürecinde, İstanbul'u ve İstanbulluları göz önüne almaktadır. Örneğin; İstanbul'un hava, trafik ve yol durumuna önem verilmekte, ülkenin doğusu iki aydır karlar altında iken, İstanbul'a o sene ilk kez yağın, yarım saat süren ve trafiği felce uğratan kar, anahaber bültenine taşınmaktadır. Oysaki; ülkenin İstanbul'da yaşamayan büyük bir çoğunluğunu, bu haber hiçbir şekilde ilgilendirmemektedir. Örnekleri arttırmak mümkündür; Afyon-Dinar'da meydana gelen depremden sonra, ulusal basında bu depremin İstanbul'u etkileyip etkilemeyeceğinin tartışılması, Kars-Doğubeyazıt'da kuş gribinden dolayı meydana gelen ölümlerin İstanbul'un çok uzağında olduğunun belirtilmesi, ulusal basının aslında ne kadar yerel bir mantıkla haber yaptığının kanıtlarını taşımaktadır.

Ulusal basın, farkında olsa da olmasa da, günümüzde giderek daha fazla telaffuz edilmeye başlanan bir "Öteki Türkiye" gerçeği bulunmakta ve görmezden gelinmesinin mümkün olmadığı düşünülmektedir. Kitle iletişim araçlarının bu kadar yaygın olmadığı zamanlarda, küçük şehirlerde yaşayanlar, farklı yaşam tarzlarının, farklı alternatiflerin de olabileceğini bilmemekteydiler. Türkiye'nin batısı ile doğusu arasındaki uçurum giderek artarken, Öteki Türkiye'deki genç kızlar da İstanbul'daki yaşlıları gibi yaşamak istemektedirler. Ulusal kanallar sürekli Layla, Kemancı ... vb eğlence merkezlerinden verdikleri görüntülerle, İstanbul'da yaşayan herkesin, sürekli disko ve barlarda vakitlerini geçirdiklerine ilişkin temsiller yaratmaktadır. Ancak, yaşadıkları şehirde, değil disko-bar, gidebilecekleri cafe-kafeterya dahi bulunmayan, küçük şehirlerde yaşayan genç kızlar, sadece fiziki mekân sorunları ile değil, örf-adet ve gelenek-göreneklerin de manevi kısılcısından kurtulamamaktadırlar.

Öteki Türkiye'de yaşayan bireyler, hızlı toplumsal değişmelerin oluşturduğu anomi ortamında, içinde yaşadıkları toplumsal gerçekliği anlamlandırmak için, medyanın yol göstericiliğine ihtiyaç duymaktadırlar.

Küçük şehirlerde yaşayan ve kimlik arayışındaki genç kızlar, medya tüketimine yöneldikçe, farklı yaşam tarzlarının, farklı alternatiflerin de olabileceğini görmekte ve medya tarafından gerçekliğin yeniden kurgulanması ile karşılaştıklarında, toplumsal gerçeklikten yeniden koparak, geleneksel yapı ile modern yapı arasında sıkışmış post-modern bir dünyaya girmektedirler. Öteki Türkiye'deki genç kızlar, istediklerini giymek, istedikleri zaman sokağa çıkıp dolaşmak gibi özgürlüklere dahi sahip olamamaktadırlar. Sürekli aile baskısı altında olan bu genç kızların, medyada gördükleri yaşam ile içinde yaşadıkları dünya sürekli çelişmekte, olmak istedikleri ben ile oldukları ben arasındaki uçurum, onların mutsuz olmalarına sebep olmakta ve gençleri ikilem içinde bırakmaktadır.

Modernizmle birlikte, tarımda yeni metot ve teknolojilerin gelişmesi, kas gücüne ihtiyacı azaltmakta, bunun sonucu olarak köyden kente göç olgusu ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de köyden kente göç oranının ciddi rakamlara ulaşması ve kitle iletişim araçlarının gelişim göstermesi, eş zamanlı ortaya çıkan ve paralellik gösteren gelişmelerdir. Bu dönemde, kitle iletişim araçları, özellikle de televizyon, toplumsal değer ve normların yeniden üretilmesi işlevini üstlenmektedir. Televizyon metinlerinde yer alan semboller ve imajlar, gençler tarafından kimliklerini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Klipler, diziler, reklamlar, magazin programları ve diğer televizyon çıktıları yoluyla önerilen yenilikler, gençler için cazip olsalar da, kapalı toplumlarda orta kuşak ve daha yaşlı kesimler için, geleneksel kültürü tehdit eden olgular olarak algılanmaktadır.

Medya tüketimi yoluyla, modernliği yakalamaya çalışan genç kuşak, toplumsal gerçekliğe, ulusal anlamdaki ülke gerçeklerine ulaştığını düşünürken, aslında gerçekliğin kaybolduğu simülasyon ortamında kendine, ailesine ve çevresine yabancılaşmakta, mutluluğu tüketimde arar hale gelmektedir. "Medya, tüketim kültürünün oluşturulmasında, böylelikle tüketicinin hızlandırılmasında önemli etkenlerden biri olarak sisteme katkıda bulunmaktadır" [2]. Tüketim kültürü, post-modern kültür veya medya kültürü olarak adlandırabileceğimiz bu kültür, yaşamın her alanını kuşatmaktadır.

Son yirmi yılda Türkiye'de toplumsal, kültürel ve siyasal yönden hızlı değişimler meydana gelmektedir. Bu hızlı değişimlerin yarattığı anomi ortamında, kitle iletişim araçlarından en yaygın ve ucuz olanı televizyon, kültürel değişimlerin ve popüler olanın taşıyıcısı konumuna gelmektedir. Diziler ve magazin programları, küçük şehirlerde gençlerin zihinsel temsillerinde, "büyük şehirlerde yaşayanların daha farklı bir yaşam tarzına ve değerlere sahip olduğu" ile ilgili gerçekliğin yeniden temsili ve kurgulanması işlevi görmektedir. Kimlik arayışındaki gençlerin medya tüketimi arttıkça, post-modern dünya içene girdiği, farklılaşmaya çalışırken, sıradanlaştığı, homojenleştiği ve yabancılaştığı görülmektedir. Tüketim toplumlarında bireyler, kendilerini medyanın yarattığı bu homojenleştirici, sıradanlaştıran ve yabancılaştıran kitlesel kültür içinde, tüketim tercihlerinde "özgür" hissetmektedirler.

Bilginin dağılımında anahtar rol oynayan kitle iletişim araçları [3], tüketim kültürünün oluşmasında da, bireyle sistem arasında "köprü" işlevi üstlenmektedir. Medya aracılığı ile yaşam biçimleri, düşünme sistemleri, tüketim kalıpları bireylere empoze edilmektedir. Ancak, küçük şehirlerde geleneksel kültürel yapı ile yeni tüketim kalıpları arasında belirgin aykırılıklar oluşmaktadır.

Medya tüketimi konusunda, bireylerin pasif tüketiciler olduğunun düşünülmemesi gerekmektedir. Kullanım ve doyum yaklaşımının "insanlar kitle iletişim araçları ile ne yapar?" [4] sorusu, bireylerin kitle iletişim araçları karşısında düşünüldüğü kadar edilgen olmadığının göstergesidir. 1950'lerin sonlarından 1970'lere kadar kullanım ve doyum yaklaşımı, izleyicilerin medya mesajlarını nasıl yorumladığını çözümlenmeye çalışmaktadır. 1970'lerde ise Kültürel Çalışmalar içinde Stuart Hall, geliştirdiği "kodlama ve kodaçımı" yaklaşımı ile kullanım ve doyum yaklaşımının çıkmazlarını aşmaya çalışmaktadır.

Kod-açıklama süreci ile ilgili olarak S. Hall, izleyiciler açısından egemen (başat), karşıt (muhalif), tartışmacı (müzakereli) olmak üzere üç tip açıklama tanımlamaktadır. 1973 yılında kaleme aldığı ünlü "Encoding/Decoding" adlı makalesinde Hall [5], izleyiciyi hem alıcı hem de kaynak olarak görmektedir. *Egemen okuma*; doğal ve kaçınılmaz olarak hegemonik bakış açısına uygun düşmektedir. *Karşıt okuma*; mesajı kodlayan kişinin istediği anlama, tamamen zıt bir şekilde mesajın anlamının yorumlanması şeklinde ele alınmaktadır. *Tartışmacı okuma*; egemen anlamların kısmen benimsemesi ile birlikte, yaşanan ayrıcalıklı bir durum, örneğin, yerel koşullar nedeniyle daha müzakereli bir şekilde yorum yapmayı izleyicinin kendine saklaması olarak tanımlanmaktadır.

Feminist çalışmalar üzerinde de büyük etkisi bulunan Kültürel Çalışmalar, medya çıktılarını kültürel metinler olarak görmekte ve anlamlandırma sürecini sorgulamaktadır. Bu anlamlandırma sürecinin ne kadar karmaşık olduğu ve kişiden kişiye (aileden aileye, kültürden kültüre ve cinsiyete göre) değişiklik gösterdiği belirtilmektedir. Metinlerin farklı okumalarının olabileceği (egemen, muhalif ve müzakereli) ve izleyicinin iletişim sürecindeki önemi vurgulanmaktadır. Bu anlamda, izleyiciyi birey (özne) olarak ele alan araştırmalar, izleyiciyi kendi toplumsal-tarihsel koşulları içinde görmek ve bu koşullar içinde izlemek gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, yapılacak olan araştırmada, Kültürel Çalışmalar bakış açısı kuramsal temel olarak alınmakta ve bu yolla Elazığ'daki genç kızların medya tüketimi ve medya metinlerini anlamlandırma süreçleri sorgulanmaktadır.

3. DERİNLEMESİNE MÜLAKAT TEKNİĞİ (DEEPTH INTERVIEW METHOD)

Niteliksel bir araştırma yöntemi olan alımlama analizi, eleştirel iletişim çalışmaları içinde şekillenmekte, mesajın izler-kitle ile buluşma anı, süreci ve ortamını önplana çıkarmaktadır. Mesajın alıcılarının edilgen değil, etken olduğunu ve her alıcının mesajı kodaçımına uğrattırırken bir yeniden-üretim gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Stuart Hall (1999:52) da her tüketimin aynı zamanda bir yeniden-üretim süreci olduğunu vurgulamaktadır. Bu anlamda, izleyicilerin medya metinlerini tek bir şekilde okumadığı, anlamlandırma sürecinde bireysel ve toplumsal farklılıkların etken olduğu görülmektedir. Post-yapısalcı çalışmalarla birlikte öznenin önplana çıkması, iletişim araştırmalarında da önemli bir kategori olarak alımlayıcıları önplana çıkarmaktadır. Eleştirel iletişim çalışmaları, özellikle de kültürel çalışmalar, alımlama analizlerine önem vermekte, kitle iletişim araçları tarafından üretilen anlamın öznenin bakış açısıyla yeniden-kurulmasına dikkat çekilmektedir. Bu araştırmada yöntem olarak alımlama analizinin seçilmesinin nedeni, yerellik ve merkeze uzaklık nedeniyle Elazığ'daki genç kızların televizyon metinlerini anlamlandırma sürecinde farklılıklar olabileceği varsayımdır.

Feminist çalışmalar, bireysel sorunların toplumsal nedenleri olduğunu anlamak amacıyla, kadınların kadınlarla yaptığı mülakatlara önem vermektedir [6]. Çünkü kadın deneyimlerinin dile getirilmesi ve bir araya toplanması için, niceliksel araştırmaların tersine kadınları birer istatistiksel sayı olarak görmek yerine onların "neyi, nasıl" söyledikleri önem kazanmaktadır. Bu nedenle, araştırma sırasında geleneksel alan araştırmasından farklı olarak anket formu doldurtmak yerine, derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan Elazığlı genç kızlara toplam 23 soru yöneltilmiştir. Soruların önceden hazırlanması nedeniyle, yarı-yapılandırılmış mülakat tekniğinin kullanıldığı söylenebilmektedir. Bütün görüşmelerde araştırmacı ve genç kızların yalnız olmasına özen gösterilmiştir. Ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler daha sonra deşifre dilerek, verilen cevaplar kategorilendirilmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

4.1. Araştırmanın Örneklemi (Sample of the Research)

Niteliksel araştırmalarda, örneklemin niceliksel çokluğundan çok, araştırılan spesifik konu önem taşımaktadır. "Cüzi sayıda insanla yapılan görüşmeler araştırma sonuçlarını yapılandırıcı mahiyette bulunabilir. Bu cüzi rakam, geleneksel araştırmada kullanılan yüz kişilik cevaplar dökümü ile eş değer tutulabilmektedir" [7]. Sayılan nedenlerle, araştırma için toplam 30 genç kızla görüşme yapılması yeterli görülmüştür. Gelişim psikologları artık gençlik yaşının 28'e kadar çıktığını belirtmektedir. Levinson'a göre, 22-28 yaş arası ilk yetişkinlik için giriş dönemidir [8]. Bu nedenle görüşmelere katılan genç kızların 15-28 yaş arasında olmasına özen gösterilmiştir. Mülakat yapılan genç kızların 5'i 25 yaşındayken, 23, 18 ve 16 yaşında olan 4'er genç kızın yer aldığı görülmektedir. 19, 20, 21 ve 22 yaşında olan 2'şer, 15, 26, 27 ve 28 yaşında olan 1'er genç kızla görüşmeler yapılmıştır. Yaş grupları 15-18, 19-21, 22-24, 25 yaş ve üstü şeklinde kategorilendirildiğinde; 9 kişi ile en kalabalık grubun 15-18 yaş aralığı olduğu, bu grubu 8 genç kızla 25 yaş ve üstü grubunun izlediği, üçüncü sırada 7 genç kızla 22-24 yaş aralığının izlediği ve son olarak 6 genç kızla 19-21 yaş aralığının bulunduğu görülmektedir. Sonuç olarak yaş gruplarına düşen genç kız sayısı yaklaşık birbiri ile aynıdır.

Görüşme yapılan kızların büyük bir çoğunluğu (18 kişi) lise mezunudur. Altısı ortaokul, üçü yüksekokul, ikisi üniversite mezunuyken, biri de yüksek lisans mezunudur. En son mezun olunan okul sorulduğundan, üniversite ve lise öğrencileri son aldıkları diplomaya göre değerlendirilmiştir. Kızlardan 3'ü evli, kalan 27'i bekar. Genç kızlardan 6'sı bir iş yerinde çalışmaktadır, diğer 24'ü ise ekonomik açıdan ailelerine bağlı yaşamaktadırlar. Örneklem seçilirken ulaşılabilirlik ve homojenlik gözetilmeye çalışılmaktadır.

4.2. Araştırma Veri ve Bulguları

(Data and Findings of the Research)

"Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?" sorusuna dokuz kişi, 2 saat cevabı vermektedir. En kalabalık olan bu dokuz kişilik grubu, altı kişi ile 3 saat izleyenler, beş kişi ile 1 saat ve 4 saat izleyenler takip etmektedir. 6 ve 5 saat televizyon izleyen 2'şer kişi yer alırken, bir kişi günde yarım saat televizyon izlediğini belirtmektedir. Dolayısıyla, görüşmelere katılanların yarısı, günde 2-3 saat televizyon izlemektedir. Görüşmelere katılan kızların 27'si akşamları televizyon

izlediğini belirtirken, 3'ü öğle ve akşam saatlerinde televizyon izlemektedir. Kızlar, derslere ara verip ailelerinin yanına oturma odasına gittiklerinde, onlar televizyon izledikleri için mecburen izlediklerini belirtmektedirler. Çalışan bir genç kız dahi, işten geldiğinde ya kendi odasına çekilmek, ya da ailesi ile televizyon izlemek gibi iki alternatifi bulunduğunu belirtmektedir. Bu durum aslında aileler ile gençlerin aralarının ne kadar kopuk olduğunun da bir göstergesidir; ortak olarak yapılan faaliyet TV izlemektir.

"Daha çok hangi tür programları izliyorsunuz?" sorusuna birden fazla cevap verilmektedir. Beşi ilk sırada söylemek kaydıyla, toplam 18 kişi dizi cevabını vermektedir. Ulusal kanallarda dizi sayısının içinde bulunduğumuz dönemde fazla olmasının, bu durumun nedeni olduğu düşünülmektedir. "Ne olursa", "o an ne varsa" cevaplarını 3 kişi vermektedir. Bu durumu kendi program tercihlerinin olmaması, diğer aile bireyleri ne izliyorsa, kendilerinin de izlediği şeklinde açıklamışlardır.

8 kişi en çok haberleri izlediğini belirtmektedir. Magazin programlarını izleyen 3 kişi bulunmaktadır, bu üç kişi de aynı zamanda dizileri izlemektedir. Dizi ve magazin programlarının tercih edilmesi, başkalarının hayatlarını merak etme güdüsünü ile açıklanabilmektedir. Tartışma programlarını izlediğini söyleyen iki kişi, dizi de izlediğini söylemektedir. Belgesel izleyen iki genç kız haber ve yarışma programlarını da tercih etmektedir. Kültür programları olarak kabul edilen belgesel ve yarışmaların, haberlerle birlikte tercih edilmesi daha bilinçli izleyiciler olduklarının göstergesini taşımaktadır. İki kişi müzik programlarını takip ettiğini belirtirken, klip cevabı veren bir kişi aynı zamanda müzik programlarını da izlemektedir. Kültür, eğlence, sohbet, güldürü ve şov programlarını ise birer kişi tercih etmektedir.

"Televizyonda gördüğün yaşam tarzı ile Elazığ'daki hayat arasında sence fark var mı?" sorusuna 3 kişi hayır cevabı verirken, 27 kişi evet cevabı vermektedir. Fark var cevabını verenler; "Kesinlikle, tabii ki, Çok çok fark var, dağlar kadar fark var, anlatılmayacak kadar fark var." şeklinde ifadelerini desteklemektedirler. Hayır diyenler ise, "Burada da, orada da yaşam aynı", "Paran varsa aynı imkanlara burada da ulaşırsın" cümleleriyle cevaplarını desteklemektedirler.

Bu 27 genç kızın farkı açıklaması da değişiklik göstermektedir. Aynı şekilde cevapları kategorilendirmek oldukça zordur, ancak 7 kişi cümlelerinde kültür farklılığına vurgu yapmaktadır. 3 kişi "her açıdan bambaşka" şeklinde açıklamışlardır. Bir kişi farkı tanımlayamazken, 5 kişi farkın genç kızların sahip olduğu özgürlüklerle ilgili olduğunu belirtmektedir. Yine 5 kişi TV'de gördüklerinin gerçek dışı olduğunu belirtmektedirler. Gelişmişlik düzeyi, örf-adet baskısı ve giyim-kuşam farklılıklarına üçer kişi değinirken; sosyal farklılıklardan, gidilebilecek mekanların farklılıklarından, düşünce yapısı ve yaşam kalitesi farklılıklarından ikişer kişi bahsetmektedir. Ekonomik farklılıklardan, olanakların farklılığından ve yerellikten birer kişi söz etmektedir. Örnekler:

"Elazığ'da insanın ailesini düşünmesi gerekiyor, dışarıdakiler düşünmüyor."

"Elazığ'da yaşam tutucu"

"Akşam beşten sonra dışarı çıkamıyorum"

"Ailelerin kültür seviyesinden dolayı özgürlükler kısıtlı"

"...şehrin gelişmişliği, kültür seviyesi, olanaklar, ayrıca Elazığ'da biz baskı altındayız."

"Örf-adet baskısı daha fazla, kızları eve kapatıyorlar, kimse ile konuşturuyorlar..."

"Birlikte yaşama gibi şeyleri yapsalar da gizli yapıyorlar, duyulması ayıp"

"Elazığ küçük bir şehir, eğlence yerleri, sosyal mekanlar yok"

Verilen cevaplara bakıldığında genç kızların kültür farklılığı, örf-adetlerin ve ailelerin baskısından dolayı özgürlüklerin kısıtlanması üzerinde durdukları görülmektedir. Gelişmekte olan toplumlarda modernlik ve geleneksellik iç içe geçmiş durumdadır. Kişilerin aileleri ile anılması, aileden birinin yaptığı kötü bir davranışın bütün aile bireylerine mal edilmesi ancak, geleneksel toplumların özelliğidir. Gençler modern kentli toplumların özelliklerine geçiş yapmaya çalışırken, aileler değişime direnmektedir. Genç kuşaklar değişimin getireceği riskleri eski kuşaklara göre daha kolay alabilmektedirler. Kuramsal ardalardan bölümünde belirtilen öteki Türkiye gerçeğinin farkındaymışçasına kızlar, "Benle, diğer taraf" veya "karşı taraf" şeklinde ifadelerle aradaki farklılığı anlatmaya çalışmaktadırlar. Öteki olmanın ve ötekileştirilmelerinin içselleştirilmesi ifadelerine yansımakta, onlarda kendi konumlarından diğerlerini ötekileştirmektedirler. Ayrıca;

"Sanki bambaşka bir yerdeyiz. Orası bambaşka bir dünya, burası başka bir dünya gibi geliyor bana"

"Orası büyülü bir dünya"

"Orada her şey toz pembe"

"Oradakiler daha şatafatlı"

"Televizyondakiler sanal ve lüks, Elazığ'daki yaşam gerçek"

"Televizyonda doğal olmayanlar önplanda, Elazığ'da her şey gerçek"

Şeklindeki ifadelerle son yıllarda televizyondaki gelişmelere bakılarak yapılan araştırmaları, toplumsal gelişmişliği açıklarken TV'deki temsilleri, toplumun aynası kabul edenleri de yalanlamaktadırlar. Çünkü Elazığ'da yaşam televizyonda gördüklerinden çok farklıdır. Bu nedenle, genç kızlar tarafından TV'de gördükleri "sanal, pembe, büyülü bir dünya" olarak adlandırılmaktadırlar.

Aynı nedenlerden dolayı "Televizyon programlarında gördüğün yaşam şekilleri sence gerçeği yansıtıyor mu?" sorusuna sadece iki genç kız "evet" yanıtı verirken, 21 genç kız "hayır" cevabı vermektedir. Yedi genç kıza göre ise "bazen gerçeği yansıtmaktadır." Bu genç kızların cevapları aşağıdaki gibi örneklendirilebilmektedir.

"Magazin de gördüklerim yansıtıyor, ama dizilerdekiler yansıtılabilmekte..."

"Belli bir kısmı yansıtıyor"

"Eğitim almamış kişiler yansıttığını düşünür"

"Haberler gerçek diğerleri değil"

"Diziler yansıtıyor"

"Diziler kurmaca üzerine kurulu, magazinler ise göstermelik bir yaşam tarzını anlatıyor"

"Gerçeği pek yansıtıyor, oradakiler çok abartılı yaşıyorlar. Magazin programlarında filan görüyoruz."

"Mankenlerin yaşamları çok şatafatlı görünüyor, ama onların parayı nasıl kazandığını bilmiyoruz. Karşılaştıkları sıkıntılar ne, o ana kadar nelerle karşılaştılar bilmiyoruz... Çünkü hiçbir şey kolay olmuyor"

Dizilerde son yıllarda yerellik unsurunun daha fazla kullanılması, "Asmalık Konak" dizisi ile birlikte, İstanbul dışında Anadolu'nun farklı şehirlerinde de dizilerin çekilmeye başlanması, genç kızlara dizilerin daha yakın gelmesine neden olmaktadır. Ancak, bu dizilerde Doğu Anadolu şehirlerinde yaşayanların, İstanbul'dakiler gibi son moda olan kıyafetleri giydiği ve aşırı makyaj yaptığı görülmektedir. Genç kızlara bu tür diziler gerçekçi gelse de, Elazığ'daki yaşamı yansıtmamaktadır. Haberlerin, format itibarı ile gerçeği yansıtması gerektiğine inanılmaktadır, dolayısıyla genç kızların haberlerin de kurmaca olabileceği gerçeğinin henüz farkında olmadıkları düşünülmektedir. Magazin programlarının ise abartılı olduğu ve Türkiye'nin çok az bir kesiminin hayatını yansıttığı herkes tarafından bilinmektedir, ancak yine de pek çok kişi tarafından izlenmektedir. Görüşmelere katılan kızlardan üçü bu programları izlediklerini belirtmektedirler.

"Televizyonda takip ettiğin bir diziyi izleyemediğin zaman tepki gösterir misin?" sorusuna 11 genç kız "evet", 19 genç kız "hayır" cevabı vermektedir. Tepki göstermeyenler; "Tekrarı oluyor", "özet veriliyor", "diziyi biliyorsan neler olabileceğini çözebiliyorsun", "2-3 hafta izlemesem bile bir ilerleme olmuyor" şeklinde cümlelerle tepki göstermeme nedenlerini açıklamaktadırlar. Tepki gösterenler ise, genellikle akraba, kuzen, arkadaş ... gibi yakın çevrelerinden bilgi almakta ve "çok sinirlenirim", "merak ederim" şeklinde duygularını ifade etmektedirler.

Bir sonraki soru olan "İzlemek istediğin programlara göre, iş yapma, yemek yeme, ders çalışma gibi günlük işlerini düzenler misin?" sorusuna 12 genç kız "evet", 18 genç kız "hayır" yanıtı vermektedir. Hayır diyenlerin bir kısmı; "Televizyon izleyeceğim saatleri diğer işlerime göre düzenlerim" cevabı vermektedirler.

"Diziyi izlemek için derslerimden vazgeçmem. Aslında televizyon izlememi ders çalışmama göre düzenliyorum. Dersten arta kalan zamanımda izleyebileceğim programları seçiyorum."

"Kendime ödül olarak, derslerimi bitirirsem televizyon izliyorum."

"Düzenlemem çünkü bağımlısı olduğum bir program yok, ne bulsam onu izlerim"

Evet diyen bir bayan; "Kadın programlarını özellikle de Seda Sayan'ın programını izlemek için erken kalkıp yemeğimi yaparım" ifadesini kullanmıştır. Sonuç olarak, genç kızların büyük bir çoğunluğunun televizyon programlarına göre gündelik işlerini ayarlamadıkları görülmektedir.

"Televizyon izlerken başka bir işle uğraşır mısınız?" sorusuna 23 genç kız "evet" derken, 7 genç kız "hayır" cevabını vermektedir. Hayır diyenler, "direkt televizyona odaklanırım", "mümkünse odada kimse olmadan izlemek isterim", "uzanıp televizyon izlerim" cevaplarını vermektedirler. Evet diyenlere "Neler?" sorusu yöneltildiğinde, farklı farklı cevaplar verilmektedir, bazen birden fazla uğraşı adı söylenmektedir. Çerez yerim, meyve yerim, çay içerim diyen kişiler yemek yerim kategorisine dahil edilmiştir. Yemek yerim diyen toplam 12 kişiye rastlanılmıştır. Yemek yaparım diyen 2 kişiye rastlanırken, bulaşık yıkarım, ütü yaparım, odayı toplarım diyen birer kişi olmuştur. Genç kızların kadına ait olarak görülen ev işleri esnasında televizyon izledikleri, erkekler gibi dikkatlerini bölünmeden televizyona veremedikleri görülmektedir. Yine kadına ilişkin işler olarak görülen el-işi yapma, örgü örme 4 genç kız tarafından TV izlerken yapılan işler arasında ifade edilmektedir. Okuma şeklinde kategorilendirilen; kitap, gazete, dergi okuma, soru ve bulmaca çözme ise 7 kişi tarafından TV izlerken tercih edilen faaliyetler olarak ifade edilmektedir. Çocuklarla oynarım ve cep telefonu ile oynarım diyen birer kişi bulunmaktadır. Çocuklarla oynama yine annelik rolünün devamıdır.

"Sizce televizyon ne ifade ediyor?" sorusuna yine birden fazla farklı cevap verilmiştir. En fazla zaman geçirme cevabı verilmektedir; 5'i ilk sırada olmak üzere toplam 11 kişi için televizyon zaman geçirmeyi ifade etmektedir. "Vakit öldürme, boş zaman değerlendirme, vakit geçirme ... gibi cevaplar bu kategori altında değerlendirilmiştir. İkinci olarak eğlence cevabı verilmektedir; iki kişi için birinci sırada olmak üzere toplam 10 kişi televizyonu eğlence aracı olarak görmektedir. "Kafa dağıtma", "gülme" gibi cevaplar eğlence kategorisine dahil edilmiştir. "Bir hayal dünyası, hani oyun oynarken girersin ya!" ve "insanları uyutuyor gerçeklerden uzaklaştırıyor" ifadeleri ile iki kişi televizyonun kaçış aracı olma özelliğinden bahsetmektedir. "Her türlü gelişmeyi anında görebilme", "Türkiye'de neler olup bittiğini öğrenme" ifadeleri ile 3 kişi haber alma özelliğine gönderme yapmaktadır. "aile ile birlikte zaman

geçirme" diyen bir ve "bir şey ifade etmiyor "diyen bir kişiye rastlanmaktadır. "Küçük kutu da biz dünyayı ayaklarımızın altına alıyoruz, aynı düşünceyi paylaştığımız kişileri görebiliyoruz." ve "Benim için her şey, sağlık, çocuk bakımı, kadınlarla ilgili konular ... pek çok konuda televizyondan bilgi alıyorum." diyen 7 kişi televizyonu bilgi edinme aracı olarak görmektedir. "Yalnızlığımı paylaşıyorum, yanımda biri olsa televizyonu açmam bile" diyen bir genç kız televizyonun yalnızlığı giderme işlevinden bahsetmektedir. İnsan ilişkilerini giderek az seviyeye düşürdüğü, "misafirliklerde bile" sohbet konularını televizyonun belirlediği görüşmelere katılanlar tarafından dile getirilen şikayetler arasında yer almaktadır. TV'nin kolay ulaşılabilirliği, bir defaya mahsus alıcı ücreti ödenmesi gerektirmesi, başka yapılacak sosyal faaliyetlerin bulunmaması nedeniyle herkesin hayatındaki yeri giderek artmaktadır. Özellikle Elazığ'da uzun kış gecelerinde pek çok aile için televizyon, eğlenme ve zaman geçirme aracı olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir diğer soru olan "Televizyondan, giyim, makyaj, olaylara tepki gibi konularda öğüt alıyor musun?" şeklindeki televizyonun öğüt verme işlevine ilişkin soruya; 13 genç kız "evet" cevabı, 17 genç kız ise "hayır" cevabı vermiştir. Öğüt alanlar; "vücuduma ne yakışır diye öğüt alıyorum.", "diyet programlarından öğüt alıyorum.", "özellikle moda programlarından öğüt alıyorum.", "magazin programlarına bakıyorum; 'şu rüküş, bu modadan kalktı' ... ister istemez etkileniyor insan onlardan, makyajlarıyla, giyimleriyle" gibi cevaplarla öğüt aldıkları konuları belirtmişlerdir. Öğüt almayanlar ise; "kendime yakışanı seçerim", "hayır almıyorum, çünkü benim yaşam tarzıma zıt şeyler", "Oradaki insanlar bana yapay geldiği için, giyimleri de yapay geliyor.", "Albenili şeyler sunuluyor, tükettirmek amaçlı", "küçükken duyduğumuz kelimeleri espri amaçlı kullanırdık, ama ahlak olarak, davranış olarak değil" diyerek söylemleriyle kendilerinden uzak buldukları bu dünyanın, kendilerine uygun olmayan davranış ve giyim tarzını da benimsemediklerini belirtmektedirler. Bu durum onların televizyonda gördükleri temsilleri, yaşama ilişkin algılarından çok farklı olarak görmeleri ile paralellik taşımaktadır. Sonuç olarak, Elazığlı genç kızların belirttikleri gibi kültürlerine uzak olan televizyondaki yaşam tarzını almadıkları ve uygulamaya çalışmadıkları ortaya çıkmaktadır. Nitekim bir sonraki soru olan "TV'de gördüklerini uygulamaya çalışıyor musun?" sorusuna 22 genç kız "hayır" cevabı vermektedir. Bu soruyu üç genç kız "bazen" şeklinde yanıtlarken, beş genç kız "evet" şeklinde yanıtlamaktadır. "Evet" ve "bazen" cevabı verenler, neleri uyguladıkları konusundaki açıklamalarını şu şekilde yapmışlardır:

"Benim kültürüme uygun olanları alırım, uymayanları almam"

"İmkanım ve maddi olanaklarım yettiğince uygulamaya çalışırım."

"Giyim ve makyaj konularını uygulamaya çalışırım"

"Modayı takip edip uygulayırım"

"El-becerisi ve yemekle ilgili programlardan gördüklerimi uygulamaya çalışırım"

Genç kızların kendi kültürlerine uygun olarak algıladıkları şeyleri uygulanabilir buldukları görülmektedir. Ancak televizyondaki çoğu temsil, kültürlerinden farklı olarak algılandığından, Elazığ'da uygulanmaması gerektiğini düşünmektedirler.

"Televizyonda gördüğünüz kadın ve erkekleri tarif eder misiniz?" sorusu ile akıllarında kalan kadına ve erkeğe ilişkin zihinsel temsiller ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu temsiller kişisel farklılıklar nedeniyle değişkenlik göstermektedir. Kadına ilişkin temsillerle ilgili olarak iki genç kız; erkeğe ilişkin tanımlamalarında

ise dokuz genç kız "Düşüncem yok", "Yorum yapmak istemiyorum" diyerek tanımlama yapmaktan kaçınmıştır.

Kadınların kendi ayakları üstünde durabilen, özgür, iş kadınları olduğu özellikle vurgulanmaktadır. "Her konuda sözünü başkalarına dinleten, kabul ettirebilen kadınlar", "Elazığ'da kadınlar kendini eşlerine karşı savunmıyor, ama televizyondakiler savunabiliyor", "Her konuda kendine yetebilen" diyerek cesaret ve özgüvenden bahsetmektedirler. 4 genç kız bakımlı, yine 4 genç kız makyajlı demektirler. 6 genç kızdan üçü "açık giyinen veya giyimli" ikisi "güzel giyimli", biri ise "moda neyse onu giyen" şeklinde televizyonda gördükleri kadınların kıyafetlerinden bahsetmektedirler. İki "manken gibi", beşi ise "güzel, kusursuz güzel, hoş" gibi ifadelerle dış güzellikten dem vurmaktadırlar. İki "sarı saçlı" veya "röfleli" şeklinde televizyonda gördükleri kadınların saçlarını tarif etmektedirler. Yine ikisi televizyondaki kadınları çok abartılı bulduğunu belirtmektedir. Oysa bir başka genç kız "normal, bizim gibi" demektir. Kimine göre "sorumluluklarını bilen", kimine göre "ailesinden kopuk" kadınlar televizyonda yer almaktadır. Yine aynı şekilde bazılarının göre televizyondaki kadınlar "akıllı, zeki" bazılarının göre ise "aptal" dır. İki kişi "uzun boylu ve zayıf" tek-tip kadınların yer aldığını belirtmektedirler. Özgürlüğe vurgu yapanların yanında, 5 genç kız televizyonda daha çok "dayak yiyen, sorunlu, mutsuz, sıkıntı/acı çeken, fedakar" kadınların yer aldığını söylemektedir. İki genç kıza göre ise hep aşık ve duygusal kadınlar televizyonda görülmektedir. Bütün bu verilerden yola çıkarak, genç kızların akıllarında kalan kadınların kendi ruhsal durumlarından ve geçmiş yaşantılarından getirdikleri deneyimlerinden etkilendiği söylenebilmektedir. Verilen cevaplara bazı örnekler:

"Süslü, açık giyinen bol makyajlı, bu kadınlar Türkiye gerçeğini yansıtmıyor."

"Hepsi bir birinden iğrenç, makyajlı"

"Genelde bakımlı, güzel, hoş kadınlar ama nedense çoğu mutsuz"

"Normal hayat göre aşırıya kaçan tipler"

"Hepsi birbirine benziyor, sırdan"

"Normal yaşamdaki kadın ve erkeklerden farklı değil"

"Televizyonda bütün kadınlar uzun boylu ve zayıf, oysa Türkiye'nin yarısından fazlası kısa boylu ve şişman"

"Kadınlar manken gibi tek tip oluşturulmaya çalışılıyor."

"Kanalına göre değişir; kiminde kapalı giyimli ve usturuplu bir konuşma tarzı sergilerken; başka bir kanalda açık giyimli, son dönemin modası röfleli, açık bayanlar, erkek değil de daha çok bayan çarpıyor gözüme ..."

Genç kızlar kadın tiplerini anlatırken genellikle, Sanem Çelik ve Berna Laçın'den örnek vermektedirler. Bu iki sanatçının dizilerde oynadıkları rollerde hem ailesine ve çocuklarına düşkün hem de meslek sahibi, iş kadını olarak ortaya çıkmasının genç kızların dikkatini çektiği düşünülmektedir. Bakımlı ve iyi giyinen bu kadın karakterler aynı zamanda güçlü ve ayaklarının üstünde durabilen kişiliklerdir. Bir genç kızın "gerçek kişiliklerini bilmiyoruz. Dizilerde aldıkları rollere göre yorum yapıyoruz." ifadesi de bu görüşü desteklemektedir.

Televizyonda yer alan erkek temsilleri ile ilgili olarak da genç kızların farklı düşünceleri bulunmaktadır. Nejat İşler ve Mehmet Aslantuğ genç kızların erkek temsilleri ile ilgili verdikleri örneklerdir. Bu iki sanatçının dizilerde oynadıkları karakterlerin güçlü olduğu, toplumda kabul gören saygın meslekleri olduğu, ikisinin de aşık olup sevgilerini gösterebildiği görülmektedir. Ayrıca dış görünüşlerinin de yakışıklı ve karizmatik olması genç kızların dikkatini çekmektedir.

Televizyonda yer alan erkeklerin "yakışıklı ve karizmatik" olduğu dört genç kız tarafından belirtilmiştir. Üç genç kıza göre, "kadın

düşkün, aldatan, çapkın" erkekler televizyonda görülmektedir. Birine göre ise, daha çok "eşine sadık" erkekler yer almaktadır. Yine bir genç kız "kadın haklarını gaspeden" erkeklerden bahsederken, bir diğeri "eşinin üstünde baskı kurmayan" erkeklerin yer aldığını belirtmektedir. Üçüne göre televizyondaki erkekler "normal", ikisine göre ise aşırı "abartılı"dır. Beşine göre; "acımasız, hırçın, cahil, şiddeti seven, yobaz" erkekler yer almaktadır, genç kızlar şiddet uygulama konusuna özellikle vurgu yapmaktadırlar. Birer kişi ise "mafya ile uğraşan", "saygılı, sevgili", "kıro olmayan", "uzun boylu", "başarılı, iş adamı" sıfatlarını televizyonda temsil edilen erkekler için kullanmaktadırlar. Son olarak bir kişi "tavırları değişik, bana uymuyor" demektedir. Bazı örnekler:

"Genellikle ailesinden kopuk kadınlar; gece hayatı, mafya ile uğraşan erkekler, ailesine bağlı iyi baba, iyi anne giderek kayboluyor."

"Televizyonda kadın ve erkekler, hemen hemen aynı, tek tipleşiyor"

"Normal, Türk halkı gibi, öyle dışarıdan gelmiş, değişik tipler yok"

"Acımasız, şiddeti seven, kadın haklarını gaspeden"

"Televizyonda gördüğün karakterleri çevrendeki insanlara benzetiyor musun?" sorusuna 10 genç kız "evet"; 20 genç kız "hayır" cevabı vermiştir. Bu soru ile ilgili olarak; "Daha çok çevremdeki insanlar, dizilerdekine benzemeye çalışıyorlar, ee tabii beceremiyorlar, komik oluyorlar" gibi cevaplar verilmiştir. Bir genç kız "dayımla yengemi, çocuklar duymasın dizisindeki Meltem ve Haluk'a benzetiyorum" demektedir.

"Kendini yerine koyduğun, özdeşim kurduğun karakterler var mı?" sorusuna 26 genç kız "hayır" cevabı, 4 genç kız "evet" cevabı vermektedir. Özdeşim kurulanlar ise sırasıyla "iyi karakterler, Aliye, sanatçılar ve siyasetçiler" dir. "Dizileri izlerken hep iyi karakterlerin yerinde olmak istiyorum" şeklinde bir genç kız, aslında izleme davranışı için de bulunan çoğu kişinin hissettiği duyguları ortaya koymaktadır. "Yok, çünkü televizyonda yansıtılanlarla, gerçek hayat çok farklı" şeklindeki cümle ile bir genç kız hayır cevabı verenlere genellenebilecek ifadeyi kullanmıştır.

"Beğendiğin kadın ve erkek karakterlere örnek verebilir misin?" sorusuna 10 genç kız beğendiği karakterler bulunmadığını söylemiştir. Kadın sanatçılara örnek olarak 4 genç kız "Türkan Şoray" yine 4 genç kız "Sanem Çelik" cevabını vermektedir. İki genç kız "Berna Laçın"ı seçerken, Aydan Şener, Ece Uslu, Nurgül Yeşilçay, Şebnem Ferah, Gülşen Kutlu, İkbal Gürpınar birer kişi tarafından telaffuz edilmişlerdir. Erkek karakterler arasından Necati Şaşmaz üç genç kız tarafından tercih edilerek ilk sırayı almaktadır. Kadir İnanır, Nejat İşler ve Mehmet Aslantuğ ikişer genç kız tarafından söylenmektedirler. Koray Candemir, Mehmet Öz ve Kenan İmirzalıoğlu birer kişinin beğendiği erkek karakterler olarak ortaya çıkmaktadırlar. Kısacası; Elazığlı genç kızların beğendiği kadın karakterler Sanem Çelik ve Türkan Şoray, erkek karakter ise Necati Şaşmaz'dır.

"Sence İstanbul ne ifade ediyor?" sorusuna 9 genç kız "karmaşa, kalabalık, koşuşturmaca ve gürültü" cevaplarını vermişlerdir. 5 genç kıza göre "her şeyin olduğu yer", üçüne göre ise "tarih ve kültür" anlamına gelmektedir. İkisine göre, "tehlike, cinayetler, hırsız", üçüne göre "iş bulma, iş alanı, iş kapısı" dır. Televizyonun İstanbul'u "korkunç ve ürkütücü" olarak gösterdiği iki genç kız tarafından vurgulanmaktadır. Yine ikisine göre; "elit bir yerdir, orada insanlar güzel konuşur ve güzel giyinirler". Birine göre "yaşanması zor bir yer"ken; bir diğere göre yaşanabilecek bir yerdir. İkisine göre, "dinden uzak bir topluluk ve manevi açıdan yıkım"dır. İki genç kıza göre; İstanbul'da "iki ayrı dünya"

yer almaktadır; zengin-fakir veya eğlenenler-acı çekenler şeklinde iki farklı kutup bulunmaktadır. İkisine göre "güzel" bir yer, üçüne göre "sosyetik" bir yerdir. Birine göre "ulaşılması zor" bir yer, yine birine göre "insanların kendi hayatlarını yaşadıkları" bir yerdir. Birine göre "sorunlu insanların bulunduğu" yerken, ikisine göre; "sanayi ve teknolojinin" bulunduğu bir şehirdir. Birine göre "hapishane", üçüne göre ise "aşk, zevk, eğlence ve sosyal hayat" anlamına gelmektedir. Birine göre "çarpık kentleşme", diğer ikisine göre "Türkiye'nin kalbidir, orada gençler için önemli işler" yapılmaktadır. Son olarak bir genç kız "gidip görmek istediğim bir yer değil" şeklinde İstanbul ile ilgili düşüncesini ifade etmektedir. Bu genç kızlardan 13'ü İstanbul'u görmüş, geri kalan 17'si ise görmemiştir ve televizyonda gördüklerine dayanarak yorum yapmaktadır. Verdikleri cevaplar oldukça kapsamlıdır ve kategorilendirmek oldukça zor olmuştur. Kendi ağızlarından cümleleri düzenlemeden cevaplarına verilebilecek ilginç örnekler:

"Bir çok özelliği bir arada yaşayan bir kent, kültür olsun, dini yönden olsun"

"Televizyonda verilen haberler, cinayetler, hırsızlık olayları, İstanbul bana hep ürkütücü bir yer gibi geliyor."

"Her şeyin serbestçe yapılabileceği bir yer, yoksulluktan, fakirlikten kurtulmak için gidilebilecek bir yer"

"Her şeyin yoğun olduğu bir şehir, sanki yapabileceğin her şey oradaymış, burada yapabileceğin hiçbir şey yokmuş gibi geliyor bana"

"Bence küçük şehirlerde insanlar başkalarının hayatlarını yaşıyorlar, Büyük şehirlerde kendi hayatlarını yaşıyorlar. İstanbul da benim için insanların kendi hayatlarını yaşadıkları bir yer. Hem sosyal, hem eğitim açısından avantajları olan bir yer. Ama dezavantajları da var gürültü, stres.. ama buranın da kendine göre bir stresi var, çünkü insanlar kendi hayatlarını yaşamıyorlar burada"

"Sosyetik bir yer, güzel konuşuyorlar, güzel giyiniyorlar, kültürlü bir yer"

"Büyük bir metropol, sanki her şey orada var, sanki her şey orada bulunuyor, yaşam orada var"

"Kalabalık, gelişmiş, sanayisi gelişmiş, insanları sosyete kesiminden, çok fazla sosyal hayatın olduğu, kültürlerin kaynaştığı bölge"

"Çoğunluğun içinde tek ses olmak zor bu nedenle hapishane gibi, çoğu şeyin yıkımı"

"Biz küçük şehirlerde olduğumuz için doğru düzgün gençlerin takılabilecekleri yerler yok, ama baksan İstanbul'da her şey var. Burada bir sinemaya bile gidemiyoruz. Akgün Otel açılmadan önce, iki sinema vardı, onlara da kızlar gitmezdi. Açılmasa yine gidemezdim. Ama dışarıda olsan, sinemaya da gidersin, tiyatroya da ... Kitap fuarları açılıyor, gençler için seminerler düzenleniyor ..."

"Kültürel özelliklerin birleştiği bir şehir, sadece magazincilerin veya sosyetenin yeri olarak görmüyorum. Başka kesimden insanların da olduğu bir şehir. Dini yönden çok hoş yönleri de var, ama onun yanında kafe, diskotek o türlerin yaşandığı bir yer."

Televizyonda gördükleri görüntüler, genç kızların zihinlerinde İstanbul ile ilgili olumsuz temsillerin oluşmasına sebep olduğu gibi, Bodrum'la ilgili de olumsuz fikirlere neden olmuştur. "Bodrum senin için ne ifade ediyor?" sorusuna verilen cevaplar farklılık göstermekle birlikte 17 genç kız "tatil" cevabını vermektedir. Bunlardan yedisine göre, "zenginlerin, sosyetenin, turistlerin" tatil yeridir. On genç kıza göre "deniz, kum, sahil, güneş", beşine göre "eğlence" anlamına gelmektedir. Sadece üçüne göre "dinlenme, rahatlama, huzur, yorgunluk atma" anlamına gelirken, sekizine göre "çirkef, içki, uyuşturucu, fuhuş, bikinili kızlar, manevi açıdan yoksunluk, çöküş" anlamına gelmektedir. İkisine göre "pembe bir rüya, aşk mekanı" anlamına gelirken birisi "bana göre değil" demektedir. İlginç olan bu genç kızlardan ikisi bodruma gitmiş, kalan 28'i bu ilçeyi görmemiştir. Televizyonda gördüklerine dayanarak yaptıklarını belirttikleri yorumlara örnekler şöyledir:

"Parası olanlar gidebiliyor"

"Allah'ıma hamdediyorum ki, manevi yönüm güçlü (güler) Oradaki pek çok insanın manevi yönden çöküşünü görüyorum televizyondan"

"Manevi yönü oldukça zayıf, zaten dini yönden de farklı etnik ve dini yönden insanların katılımı fazla olduğu pek bana uygun yerler değil, sadece orada onların çöküşüne tanık oluyorum."

"Plaj, içki içen insanlar, bikinili kızlar, belki fuhuş, belki ahlaksızlık ..."

İstanbul'a ve Bodrum'a gidip gitmeme konusunda ve televizyonda gördüklerine dayanarak cevap verme ile ilgili soruyu yanıtlarken, ifadelerini destekledikleri cümleler aşağıdaki gibidir:

"İstanbul'a gittim, Haberlerden kaynaklanan bir korku var. Çantamı sıkı sıkı tutarım, çapraz asarım, filan"

"İstanbul'a gittim, Bodrum'a gitmedim. Bodrum'a gitmeyi de hiç istemem zaten"

"İstanbul eğlence merkezi gibi yansıtılıyor, gidip gördüğüm de sıradan bir yaşamın olduğunu gözlemliyorum."

"İstanbul'a gittiğimde gerçek yaşamdaki hayat standardı ile televizyondaki hayat standardı arasında büyük farklar gördüm."

Cevaplardan da anlaşılacağı üzere İstanbul'a gidenler, aslında yaşamın televizyonda yansıtıldığı gibi olmadığını anlamaktadırlar. Bodruma giden iki genç kızdan biri "pembe bir rüya" diğeri ise "rahatlama, dinlenme" olarak yorumlamaktadır. Tatil yerlerine gitme imkanı olmayan kişileri düşünmeksizin, ulusal kanallar bütün bir yaz, gündüz plajlarda, akşamları ise disko ve barlarda eğlenen gençleri, sanatçıları göstermektedir. Sonuç olarak, daha küçük şehirlerde yaşayanlar giderek daha çok içine kapanmakta, dine, kültüre, örf-adetlere daha fazla bağlanmaktadır. Çünkü, ahlaki yozlaşma ve çöküş olarak gördükleri bu görüntüler onları olumsuz etkilemektedir.

"Sence Elazığ dışındaki şehirlerde, özellikle büyük şehirlerde insanlar farklı mı yaşıyor" sorusuna 21 genç kız "evet", 9 genç kız "hayır" cevabı vermektedir. Hayır cevabı verenler; insanın her yerde aynı olduğunu belirtmektedirler. Örneğin:

"Herkesin yaşam mücadelesi var, herkesin mesleği var, sabah kalkıyorlar işlerine gidiyorlar, akşam evlerine geliyorlar, kadınlar yemek yapıyor, ev-işleri ile uğraşıyor, erkekler dışarı işleri ile... Hep aynı bence değişik bir şey yok"

Farklı olmasından memnun olan ve farklılığı Elazığ için olumlu olarak görenler de bulunmaktadır. Bu cevaplara örnekler:

"Büyükşehirlerde hayat daha zor, stres var."

"İstanbul'da hayat zor, burası rahat"

"Ulaşım Elazığ'da daha kolay"

"Elazığ'da insanlar gülümseyebilir, fakat İstanbul'da otobüse bindiğiniz zaman gülümseyen kimse göremezsiniz"

"Büyükşehirlerde yaşamak maddi anlamda daha zor"

"Evet, farklı yaşıyorlar, mesela komşuluk ilişkileri hiç yok. İnsanlar birbirinden bihaber. Hayat şartları daha zor, ama insanlar daha özgür"

"Pek çok insan var orada, daha çok insan daha çok bilgi, daha çok artı ... (duraksar) eksileri de olabilir ..."

"Her insanın farklı kültürü vardır. Her insan gördüğünü uygular. Biz de küçük şehirlerde olduğumuz için kültürümüzü, anneden, babadan, çevreden aldığımız örfümüze göre, kurallarımıza göre geçiniyoruz."

Farklılığı Elazığ ve kendileri için olumsuz olarak algılayan genç kızların verdikleri cevaplara örnekler:

"Elazığ' da, özellikle kız çocukları çok baskı altında tutuluyor."

"Bisiklete binmek gibi bir hayalim var. Burada kızlar bisiklete binmez. .... (Eskişehir'de oturan bir tanıdıklarından bahseder) Sokakta istediği gibi dondurma yiyebiliyor, istediğini giyebiliyor, kimse bakmıyor."

"Burada insanların üstünde sosyal baskı var insanlar istediği gibi giyinmiyor, istediği gibi yürüyemiyor, istediği gibi konuşamıyor, siz yapmak isteseyiz anormal oluyorsunuz. Aslında normal bir şey burada anormal gibi algılanıyor."

"Buraya geldiğim zaman bu şehirden nefret ediyordum"

"Büyükşehirlerde daha özgür daha rahat giyiniyorlar"

"Büyükşehirlerde daha özgür ve daha rahat bir hayat yaşıyorlar"

"Burada yapacak hiçbir şey yok"

"Çok farklı arada dağlar kadar fark var, çok çok büyük fark var. Anlatılmayacak derecede fark var her yönüyle"

"Mesela ben burada bir sokaktan ikinci defa geçtiğim zaman, aman şurası beni tanıyacak, burası beni tanıyacak, diye tedirginlik yaşarken, diğer yerlerde böyle bir kaygı duymuyorum. Daha rahatım ve kendime güvenim geliyor. Burada özgürlük"

anlamında baktığınız zaman, çevre sizi tanıdığı için bir kapanıklık oluyor. Ayaklar yere sağlam basmıyor buralarda”

“Akgün Otel kurulmadan önce sinemaya gitmek istiyorduk. Oradaki insanlar yeni bir filme giderken, biz bir önceki filmi yeni izliyorduk. Dolayısıyla oradaki insanlarla aynı ortamda bulunduğumuz zaman, ‘Sen hala izlemedin mi?’ diye, ‘Sinema yok mu?’ diye, hem bizi, hem şehrimizi küçümseme vardı. Ezikliğini yaşadık.

Genç kızların içinde yaşadıkları şehirle ilgili memnuniyetsizliklerinin daha çok giyim-kuşam ve istediğini yapamamadan kaynaklandığı görülmektedir. Küçük şehirde yaşamının getirdiği baskı, herkesin birbirini tanmasıdır. Dolayısıyla genç kızlar, bir davranışta bulunurken, hem kendilerini, hem ailelerini düşünmek durumunda kalmaktadırlar. Bu durum onların bisiklete binmek, sokakta dondurma yemek gibi oldukça masum isteklerini dahi engellemektedir. Normal ve anormal olanın içinde yaşanan toplumun belirlemesinin bir sonucu olarak, Elazığ’da normal olan davranışların, kimse yapmadığı için, anormal olarak algılanmasına neden olmaktadır. Nitekim; daha sonraki bir sorunun cevabında da genç kızların belirttiği gibi aileler Elazığ’da izin vermedikleri giyim tarzına, başka şehirlere gittiklerinde anormal karşılanmayacağını bildiklerinden izin vermektedirler.

“Televizyonda gördüğün yaşam tarzlarına özeniyor musun?” sorusuna 11 genç kız “evet”, 19 genç kız “hayır” cevabı vermektedir. Hayır cevabı verenlere örnekler aşağıdaki gibidir:

“Şu an istediğim hayatı yaşayamıyorum, ama onların ki de istediğim hayat değil.”

“Daha fakirleri de var, olmak istemezdim.”

“Daha iyi standartlarda yaşamak isterim. Ama sürekli diskolarda eğleneyim, filan o tür şeylere özentim yok”

“Ben daha düzenli, gecesi gündüzü belli bir hayat isterim”

“Dizilerde gördüğüm kadarı ile lise hayatı çok farklı, uyuşturucu kullanıyorlar, erkek arkadaşları var. Güzel bir yaşantıları olsa özenirdim.”

“Özenmiyorum, hatta acıyorum bazılarına”

Özendiğini belirten genç kızların cevapları ise şöyledir:

“Emir verince yapılan patronların yerinde olmak isterdim. Gelsin deyince gelinen, gitsin deyince gidilen”

“İyi eğitim almış, kendini kabul ettirmiş, toplumda yer edinmiş insanlara özeniyorum.”

“Televizyonda yükselmiş bir bayan gördüğüm zaman illaki onun yerinde olmak isterim.”

“Bir yere gelmiş kadınları görürsem özeniyorum.”

“..televizyon gördüğümüz insanlarda bulunan imkanlar bizim elimizde yok”

Görüşmelere katılan genç kızların televizyonda gördükleri yaşlılarının değil, toplumda yer edinmiş, meslek sahibi kadınların yerinde olmak istedikleri görülmektedir. Hemen hepsinde okuma, çalışma, iş sahibi olma isteği bulunmaktadır. Modernizmin getirdikleri, köyden kente göç olgusu, kadının iş hayatına girmesi gelenekselden kopuşu beraberinde getirmektedir. Artık genç kızlar kocalarının ismi ile değil, kendi yaptıkları ile anılmak istemektedirler. Bu nedenle televizyonda gördükleri otoriter kadın figürlerinden hoşlanmakta ve onların yerinde olmak istemektedirler.

“Televizyonda gördüğün giyim, makyaj, davranış tarzını uygulamak istediğinde ailenle aranda çatışma yaşanır mı?” sorusuna 20 genç kız “evet” yanıtı, 10 genç kız “hayır” yanıtı vermektedir. Hayır yanıtı verenler devamında aşağıdaki açıklamaları yapmışlardır:

“Abartıya kaçmadığım sürece sorun yaşanmaz”

“Başlarda oluyordu ama artık olmuyor, aşırıya kaçmadığım sürece giyimime ve makyajıma karışmazlar.”

“ben nerede duracağımı biliyorum. O yüzden çatışma olmaz.”

“Tartışmaya girmem, beğendiğim bir şeyi alacaksam, birlik içinde olur.”

“Ailem zaten belli bir kıstas koymuş o kıstası geçmeyeceğim. O yüzden belli, tartışmaya sebep olacak şeyler giymiyorum. Televizyonda gördüklerimin hepsini burada uygulayamayacağıma eminim. Mesela İstanbul’a gittiğim de askılı giyiyorum, babam sesini çıkarmıyor. Ama burada bir tek evin içinde giyebiliyorum.”

Evet cevabı verenlerin açıklamaları aşağıdaki gibidir:

"Her istediğini giyemiyorsun, çok kısa, çok dar ..."

"Etek görsem, alacağım desem eşim kızar. Saç modelimi filan değiştirmek istesem, kayınvalidem kızar"

"İstediyimi giyemiyorum"

"Ailem kapalı giyinmemi istiyor"

"Kısa etek giyemem"

"Uygulamak istemem ama istesem mutlaka çatışma çıkar"

"Genellikle giyim ve makyaj konusunda sorunlar çıkıyor, bu sorunların çıkma nedeni ailemin yetişme tarzı ve şehrin gelenek görenekleri"

"Makyaj, saç boyatma, eve geç saatte gelme gibi konularda ailemle aramda sorunlar çıkıyor"

"Dışarıdan bir insanın, televizyondaki sanatçıların giyindiği gibi burada giyinmeye kalksam annem kıyameti koparır"

"Ailem olduğumdan büyük gösterdiğim kıyafetleri giymemi istemiyor. Açık giyme, derler. Ben de giymem. Eğer gittiğimiz ortamda açık giyilebiliyorsa, örneğin Antalya'ya gittiğimizde, ben de onlar kadar olmasa da, kendime göre açık giyinirim."

Ailelerin kızlarına özellikle giyim ve makyaj konularında baskı yaptıkları görülmektedir. Genç kızların içinde buldukları gelişim döneminin özellikleri düşünüldüğünde farklı ve güzel görünmeye çalışmaları normaldir. Aileler ise kızlarını korumaya çalışmaktadırlar. Ancak, televizyonun olmadığı veya her eve girmediği dönemlere göre, içinde yaşadığımız dönem farklılık göstermektedir. Başka şehirlerde nasıl yaşam tarzlarının olduğunu gören genç kızlar, aynı özgürlüklere sahip olmak istemektedirler. Fakat, içinde yaşadıkları şehrin sosyal ve kültürel özellikleri onların mini etek veya sıfır kollu bluz giymelerine izin vermemektedir. Ailelerin çabası kızlarının dikkat çekici olmasını engellemektedir. Bir genç kızında belirttiği gibi, yaşından büyük göstermelerini aileler istememektedir. Bunun bir sebebi de kızlarının büyümesini geciktirmeye çalışmak olabilmektedir.

"Cinsellikle ilgili ilik bilgilerini nereden aldın?" sorusuna altı genç kız televizyondan cevabı verirken, onbir genç kız arkadaş çevresi cevabını vermektedir. Aileden (anne, abla), çevreden ve kitaplardan cevabı beşer genç kız tarafından verilmektedir. Üç genç kız okuldan cevabını verirken, gazetelerden, dergilerden, internettten, akraba ve kuzenlerden bilgi alan ikişer genç kız bulunmaktadır. Çoğu genç kız birden fazla cevap vermiştir:

"Gazetelerden, televizyondan, basından"

"Okulda ergenlik dönemine ilişkin bilgi verildi, evde ablalarımın, dizilerdeki cinsel yaşama ilişkin görüntülerden"

"Televizyonun kafanda cinsellikle ilgili fikirler oluşmasında etkisi var mı?" sorusuna 18 genç kız "evet" yanıtı verirken, 12 genç kız "hayır" demektedir. Genç kızların açıklamalarına örnekler:

"Televizyondan gördüm, büyük payı var bende"

"Çoğu şeyi televizyondan gördüm, istemesem de oluyor"

"Görsel açıdan oluyor, televizyon daha çok görerek mesajlar veriyor"

"İnsan ister istemez düşünüyor, (kanalı) değiştireyim mi? Bunlar bana bilgi olarak döner mi? diye kafamı kurcalıyor"

"Hala (bilgi) almış değilim, evet televizyonun çok etkisi var ama, çevremdeki arkadaş ve akraba ilişkilerinden öğrendim."

"Lisede arkadaş çevresinden, küçükken bir şey anlatmazlar zaten buralarda, televizyonun etkisi var tabii, şimdi küçük çocuklar bile biliyor, ben o zamanlar bilmiyordum."

"Annem anlattı, ben o zamana kadar bir şey bilmediğim için, televizyonda gördüklerimden bir şey anlamıyordum. Annem söyledikten sonra kavramaya başladım."

Çoğu genç kız için televizyon cinsellikle ilgili konularda bilgi alma aracıdır, çünkü hala daha büyük bir çoğunluğun arkadaş çevresinden bilgi edindiği görülmektedir. Üç genç kızın okuldan bilgi almış olması sevindiricidir. Ayrıca iki genç kızın internetten bilgi aldığı söylemesi, yeni iletişim teknolojilerinin farklı amaçla kullanılabileceğinin göstergesidir.

Son soru olan "Televizyonda gördüğün ve ulaşmak istediğin yaşam tarzına Elazığ'da ulaşamayacak olduğunu anladığında neler hissediyorsun?" sorusuna beş genç kız "böyle bir yaşam istemiyorum" cevabı vermektedir. 5 genç kız "hayalkırıklığı" cevabını verirken, diğer beş kız "şehirden gitmek istediğini" belirtmektedir. Altı genç kız "üzülüyorum" cevabı verirken, beş genç kız durumu "kabullendiğini" ifade etmektedir. Birer kişi de "sinirleniyorum", "hırslanıyorum", "kötü hissediyorum", "kırgınlık, burukluk" şeklinde hislerini ifade etmektedirler. Genç kızların cevaplarından bazı örnekler şunlardır:

"Burada yaşamak zorundayım, buraya uymalıyım"

"Bunun bilincindeyim, farkındayım"

"Elimiz mahkum diyoruz, bir yere gidemediğime göre, mecburen buna ayak uyduracaksın, mecbur yani, ne yapabilirsin ki?"

"eğer bir şeyi değiştiremeyeceksem (duraksar) kabulleniyorum. Değiştirebileceğim bir şeyse mücadele ederim"

"insan ayağını yorganına göre uzatmalı, fazla hayalperest olduğu zaman, hayalkırıklığına uğruyor. İnsanın hayalleri bile gerçekçi olmalı"

"Bu biraz hırs veriyor insana, sınavı (üniversite sınavını kastediyor) kazanıp başka bir şehirde okumak, başka bir şehirde istediklerini yapabilmek için bir şey veriyor insana"

"Zaten Elazığ'da yaşamak istemiyorum, bu bir gerçek, tek istediğim okulumu bitirmek (fakülteyi kastediyor), para kazanmak ve başka bir şehirde yaşamak."

"Bir an önce bu şehirden çıkıp gitmek, hayallerimi gerçekleştirebileceğim bir ortama gitmek istiyorum."

"Bu şehirden çıkıp gitmem gerekiyor, diye düşünüyorum. Bir an önce çıkıp gideyim artık buralardan, diyorum"

"Kariyer yapmış birisi olmak. Büyükşehirlerde okumak isterim."

"Maddi olanaklara kavuşmayı çok isterim. İstanbul'daki güzelliklere kavuşmayı çok isterim"

"Hayalkırıklığına uğrarım, üzülürüm"

"Hayalkırıklığı. Önceden daha çok yaşadım ... Ben burada oturmayı bile düşünmüyordum. Elazığ büyük bir hayalkırıklığı oldu. (Eşinin işinden bahsediyor) Şimdi çok kısıtlıyoruz kendimizi, her yönden kısıtlıyoruz."

"Kötü hissediyorum, rahat olamıyor insan. Elazığ'da insanların bakış açısını biliyorum. Her şeyi yanlış anlıyorlar. Kendim gibi olamıyorum. Çünkü insanların bana kötü bakmasından korkuyorum."

"Bizim neden şehrimiz öyle değil, neden gelişmiyor, insanlar neden bu kadar geri kalmış, insanlar benim şehrimi gelip eleştirdiklerinde üzülüyorum"

Genç kızların sadece beşi içinde bulunduğu şehirden memnundur. Diğer 5 ise kabullenme içindedir. Kalan yirmisi bir şekilde öfke duymakta, kızmakta, üzülme, kırgınlık, burukluk ve hayalkırıklığı hissetmektedir. Beş kız bu şehirden gitmek istediğini açık açık belirtmektedir. İçinde buldukları şehri değiştiremeyeceklerinden çareyi başka şehirlere gitmekte, görmektedirler. Yalnız bu gidişin, geleneksel toplumlarda olduğu gibi evlenerek değil, kendi imkanları ile (çalışma veya okuma yoluyla) olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu durum televizyon programlarında güçlü, otoriter kadınları beğenmeleri ile de paralellik taşımaktadır.

5. SONUÇ (CONCLUSION)

Araştırma için görüşülen genç kızlar yaşlarına göre kategorilendirildiğinde, en büyük grubun 9 kişiyle 15-18 yaşlarında olduğu görülmektedir. Mezuniyet açısından en büyük grubu 18 kişiyle lise mezunları oluşturmaktadır. Genç kızların büyük bir çoğunluğu bekardır ve bir yerde çalışmamaktadır. Bu çeşitliliğe rağmen hepsinin şikayetlerinin benzer olması ilgi çekicidir. Araştırmaya katılanların yarısını günde 2-3 saat televizyon izleyenler oluştururken, hemen hepsi akşamları televizyon izlemektedir. 18 kişi ile en çok telaffuz edilen program türü dizilerdir. 27 genç kız televizyonda gördüğü hayatla Elazığ'daki yaşam tarzının farklı olduğuna inanmaktadır. İçinde yaşadıkları gerçeklik farklı

olduğundan, televizyonda gördükleri bu farklı yaşam tarzı 21 genç kıza göre gerçekliği yansıtmamaktadır.

19 genç kız televizyonda izlemek istedikleri bir programı kaçırınca tepki vermemektedir. Bu durumu; tekrarının veya özetinin verilmesi, olaylar örgüsünün yavaş ilerlemesi nedeniyle konunun anlaşılabilmesi olarak açıklamaktadırlar. 18 genç kız günlük işlerini televizyona göre düzenlemektedir. 23'ü televizyon izlerken başka işlerle uğraşmaktadır ve 12 kişi televizyon karşısında bir şeyler yemektedir. 11 genç kıza göre televizyon zaman geçirmek için izlenmektedir. 17 genç kız televizyondan öğüt almadığını ve 22 genç kız televizyonda gördüklerini uygulamamaktadır. Kendi kültürlerinden farklı ve uzak olarak algıladıkları bilgi ve davranışları uygulamamaları, onların yaşamı anlamlandırma şekli ile paralellik taşımaktadır.

Televizyonda gördükleri kadınları; "güzel, bakımlı, makyajlı, iyi giyinen, kendi ayaklarının üstünde durabilen ama sıkıntı çeken, mutsuz kadınlar" olarak tanımlamaktadırlar. Erkekleri ise "yakışıklı, karizmatik ama sadık olmayan (aldatan) erkeler" olarak yorumlamaktadırlar. 20 kişi televizyondaki karakterlerle çevrelerindeki kişiler arasında benzerlik, 26 kişi de bu karakterlere özdeşim kurmaktadır. En çok beğenilen kadın oyuncular Türkan Şoray ve Sanem Çelik'ken; erkek oyuncu Necati Şaşmaz'dır. Dönemin çok izlenen dizileri "Aliye" ve "Kurtlar Vadisi"nin bu beğenileri etkilediği görülmektedir. Ayrıca yıllarca Türk sinemasında saf, temiz ve namuslu kadını canlandıran Türkan Şoray'ın geçmiş kuşakları olduğu gibi yeni nesli de etkilemesi şaşırtıcı değildir.

İstanbul, genç kızlar tarafından, "karmaşa, kalabalık, koşuşturmaca" ve "her şeyin olduğu yer" olarak görülmektedir. Bodrum ise büyük çoğunluğuna göre, turistlerin veya zenginlerin gittiği "tatil yeri" olarak görülmekte, sekizine göre ise "çirkef, içki, uyuşturucu, fuhuş, bikinili kızlar, manevi açıdan yoksunluk, çöküş" anlamına gelmektedir. İlginç olan, bu genç kızların 17'sinin İstanbul'a, 28'inin ise Bodrum'a hiç gitmemiş olmalarıdır. Yaptıkları yorumlar televizyonda gördüklerine dayanmaktadır. Aile baskısının, dinin, örf-adetlerin ve içinde sosyalleştiği toplumun etkisiyle bu yorumları yaptıkları gözlemlenmektedir.

Mülakatlara katılan 21 genç kız, Elazığ dışındaki şehirlerde, özellikle de büyük şehirlerde farklı yaşandığına inanmaktadır. Farklılığı küçük şehirde yaşamının, tanınmanın getirdiği sosyal baskıya bağlamakta ve büyük şehirlerde insanların kendilerine daha çok güvendiğini belirtmektedirler. Yine de zihinlerinde olumsuz temsiller yaratan televizyonda gördükleri yaşam tarzına büyük oranda özenmemektedirler. 20 genç kız televizyonda gördüğü giyim, makyaj ve davranış tarzını uygulamak isterse, ailesi ile arasında çatışma yaşanacağını belirtmektedir. Cinsellik ile ilgili ilk bilgilerini aldıkları kaynaklar arasında ilk sırada arkadaşları bulunsa da, ikinci sırada televizyon gelmektedir ve 18'inin zihninde cinsellikle ilgili fikirler oluşmasında televizyonun rolü bulunmaktadır. Son olarak ulaşmak istedikleri yaşam tarzına Elazığ'da ulaşmalarının zor olduğunu anladıklarında üzülmekte, hayal kırıklığına uğramakta ve şehirden gitmek istemektedirler.

Araştırma sonucunda, televizyonda görünen temsillerin toplumun aynası ve toplumsal gelişmenin göstergesi kabul edilemeyeceği, Türkiye gibi büyük bir ülkede bütün toplumun geneline yayılamayacağı görülmektedir. Genç kızların televizyonda gördüğü temsiller ile içinde yaşadıkları dünya arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle, televizyonda gördükleri dünya onlara sanal, içinde yaşadıkları şehir ise gerçek görünmektedir. Televizyonu vakit geçirme aracı olarak görseler de,

televizyon metinlerinden etkilenmektedirler. Kendilerinden önceki kuşak olan aileleri, kızlarını içinde yaşadıkları toplumun kurallarına göre yetiştirmeye çalışmakta ve değişime direnmektedirler.

Kültürel çalışmalar, medya çıktılarının her tüketimini, bir üretim süreci olarak görmekte ve bireysel farklılıklara dikkat çekmektedir. Araştırma sırasında genç kızların aynı kültürel atmosferde yetişmeler de, kişisel farklılıklar taşıdıkları görülmektedir. Anket formu yerine, mülakat tekniğini kullanmak kişisel farklılıklarını ortaya koymalarını kolaylaştırmaktadır. Ancak, araştırmayı yapan kişi için verilerini kategorilendirilmesi aşamasında zorluklar yaşanmaktadır.

Modernizmin etkisi, iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı sonucunda, Öteki Türkiye'de yaşayan kızlar farklı yaşam tarzlarının da olabileceğini görmekte, ancak kimlik kazanma ve kimliğini kültürel göstergeler yoluyla toplumun diğer bireylerine duyurma sürecinde, aile ve örf-adetlerin baskısı ile karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle, kendileri gibi olamadıkları, istedikleri gibi davranmadıklarını ifade etmektedirler. Sürekli baskı altına alınmaları kimlik oluşumlarına ket vurmakta, kendinden emin, iş kadın rolünde gördükleri kadın temsilleriyle ilgilenmektedirler. Ötekileştirilmiş olmayı kabullenmiş ve içselleştirmişlerdir, bu nedenle içinde buldukları durumu mantığa bürümektedirler.

Ulusal yayın yapan kanalların bölgesel, hatta yerel düşünme mantığından vazgeçmesi gerekmektedir. Kitle iletişim araçlarının toplumun önünde olması ve gelişim seviyesini yükseltmesi gerekmektedir. Ancak, bu kanallar bilgilendirerek, eğiterek toplumsal gelişimi hızlandırmak yerine, magazin programları, diziler ve reklamlarda Türkiye gerçeklerinden uzak görüntüler vererek, yarattıkları olumsuz temsillerle, kapalı toplumların daha çok içe kapanmasına neden olmaktadır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. www.elazığ.gov.tr, Nüfus Durumu, 21.01.2006.
2. Önür, N. (2001). Medya ve Eğitim. Barış Yayınları. İzmir.
3. Sverin, W., Tankard J., and Jamer W., (1994). İletişim Kuramları (A. Bir/N.S. Sever). Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
4. McQuail, D. ve Windal, S., (1997). Kitle İletişim Modelleri (K. Yumlu). İmge Kitabevi. Ankara.
5. Hall, S., (1999). Encoding/Decoding. Media Studies Paul Morris & Sue Thornhom (Eds). Edinburgh University Pres. Edinburgh, pp:51-61.
6. Oakley, A., (1987). Interviewing Women. Doing Feminist Research. J.Malsed (Eds), Roudledge, London, 629-631.
7. Sözen, E., (1999). Söylem. Paradigma Yayınları. İstanbul.
8. Onur, B., (1995). Gelişim Psikolojisi. İmge Yayınları. Ankara.